

МИНИСТЕРСТВО ПРОВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Министерство образования и науки Республики Тыва
Управление образования Сут – Хольского кожууна
МБОУ Хор –Тайгинская СОШ.

РАССМОТРЕНА
на заседании ШУМО
начальных классов
Руководитель ШУМО
Монгуш И.В. / Монгуш И.В./
Протокол № 1
«1» 29 2023г.

СОГЛАСОВАНО
Зам.директора по ВР
Ооржак А.В. Ооржак А.В.
«09» 09 2023г.

УТВЕРЖДАЮ
Директор школы
Монгуш Д.Д. Монгуш Д.Д.
Приказ № 1 от 28 августа 2023 г
«1» 09 2023 г.

Рабочая программа
по внеурочной деятельности
« Друзья книги».
(Номнун өңнүктери)
для 1-4 классов
на 2023 –2024 учебный год.

Срок реализации 1 год.

Составитель:
Монгуш Светлана
Дугаржаповна.
учитель начальных классов.

С Ишкин.
2023 год

Тайылбыр бижик

Ажылчын программа эге школага болгаш кол ниити өөредилгеге ФКӨС кирилдезиниң негелдезинге кичээлден дашкаар ажыл-чорудулганы организаастаарының дугайында саавырының негелдезинге дүүштүр кылган. Амгы уенин чидиг айтырыгыларының бирээзи – тыва дылдын чидип бар чыдары. келир уенин салгалдарыңга камгалап арттырары. Уруглар тыва дылыңга чугаалап билбес, торээн дылында бижиттинген чогаалдарны номчувас, Ынчангаш тыва дылды камгалап арттырары – биле уругларны торээн дылын билиринге ооредиинге ажылдарны чорударын уе негеп келген. Ол ышкаш Россия Федерациязының школалары амгы үеде федералдыг күрүнениң өөредилге стандарттары ёзугаар ажылдап эгелээн болгаш өөредилге планнарында аңаа тускай шактарны аңгылаан. Программа уругларның тыва литератураның чогаалдарын номчуурун делгемчидер.

Кичээлден дашкаар ажыл-чорудулга, кичээлге бодаарга, өөреникчилерниң эстетиктиг культуразын элээн делгемчидер. Моон алгаш көөрге, өөреникчилерни кичээлден дашкаар ажыл-чорудулгаже хаара тудары – амгы үениң негелдези. Тыва дыл, литературлуг номчулга кичээлдеринге уругларның сонuurгалын бедидериниң бир аргазы – кичээлден дашкаар ажыл-чорудулгаже киирери.

Кичээлден дашкаар ажыл-чорудулга – өөредиглиг болгаш кижизидилгелиг класстан дашкаар чорудар ажылдарның бирээзи. Ооң өөредиглиг ужур-дузаы: өөреникчилерниң кичээлдерге алган билиглерин болгаш чаңчылдарын немээр, делгемчидер база ханыладыр; бердинген темазыңга хамаарышкан материалдар чыып, оларны системажыдып, сайгарып, түннел үндүреринге өөредир; словарьлар болгаш өске-даа немелде литература-биле таныжар; кежээлер, мөөрейлер, делгелгелер организаастаар; көргүзүг материалдары белеткээр — бо бүгү өөреникчилерниң бот-идепкейин болгаш сонuurгалын бедидеринге улуг ужур-дузалыг.

Кичээлден дашкаар ажыл-чорудулганың темазын шилээниниң чугулазы

Дыл — ниитилелде эң-не кол шимчедикчи чепсек. Өөреникчи кижини бодунуң торээн дылының тыптып сайзырап келген төөгүзүн, ооң ниитилелде амгы үеде туружун сайгарып боданып өөренири амгы үениң негелдези. «Тыва дыл» эртемин өөредир шактарның эвээжи-биле уругларга немелде кичээлди шак бо эртемге эрттирери чугула чүүл болуп турар. Ооң-биле чергелештир уругларның эртемге сонuurгалын көдүрүп, торээн дылыңга ынакшылын күштелдирер.

Кичээлден дашкаар ажыл-чорудулганың сорулгалары

Өөредиглиг:

- өөреникчилерни «Тыва дыл» эртеминге сонuurгалдыг кылдыр өөредир;
- тыва дылды амыдырал-биле холбап, бүгү талалыг сайзыраңгай, бедик культуралыг, чараш мөзү-шынарлыг, чогаадыкчы арга-шинектиг кижини хевирлээр;
- уругларны бот-тывыңгыр, чогаадыкчы ажылдап өөредир.

Сайзырадыр:

- уругларның амыдыралче бот-тускайлаң медреселдиг көрүжүн хевирлеп, чогаадыкчы арга-шинээн сайзырадыр;
- аас болгаш бижимел чугааны делгеренгей, утказыңга дүүштүр шын ажыглап, сайгарарын сайзырадыр.

Кижизидилгелиг:

- сагыш-сеткили байлак, мөзү-бүдүжү чаагай, эптиг-чөптүг;
- кижилерге, торээн черинге, бойдузунга ынак, хумагалыг;
- хамааты бот-медресели бедик, ада-чурт төөгүзүн үнелеп билер
- номчулгага сонuurгалдыг, чогаадыкчы езу-биле боданып, бодунуң туружун амыдыралдың кандыг-даа байдалында камгалап билер кижини кижизидер.

Эге школага «Номнун өннүктери» деп класстан дашкаар ажыл чорудулгазының кол **сорулгазы** – төрөөн дылынга ынак болуру тыва дылында бижиттинген чечен чогаал сөзүглелдериниң утказын шингээдип, угаап бодаар чанчылдарын оттуруп сайзыратпышаан, номга ынак болурун хевирлээр.

- Ук сорулганы боттандыраары-биле дараазында **айтырыгларны** шиитпирлээр:
- Төрөөн дылынга номнарны номчуп, создать на практике условия для реализации читательских умений; развить навыки работы со справочной литературой;
- Номчаан чуулунун утказын шын сайгарып, номну бодунун назы – харынга дууштур формировать читательскую компетентность (владение приемами понимания прошын шилип ооренири, ном –биле ажылдаарынга чанчыгары; тыва уруглар чогаалчыларынын чогаалдарын номчуурунга сонуггалын оттураары;
- төрөөн дылынга чугаа ажыл-чорудулгазының бүгү хевирлерин (дыңнаары, номчууру, чугаалаары, бижиири) сайзыратпышаан, өске кижилер-биле харылзаа тудуп билир кылдыр чанчыктыраар;
  - төрөөн дылынга номчуттунар сонуггалын оттуруп, сайзырадыр;
  - тыва чечен чогаалдың сөзүглелдери-биле ажылдап билир кылдыр чепсеглээр сорулгалыг эге практиктиг билиглерни бээр;
  - чангыс ол-ла темага бижиттинген тыва болгаш өске чоннарның чогаалдарын деннеп, дөмей болгаш ылгалдыг чүүлдерин тодарадып билир кылдыр чанчыктыраар;
  - уругларның номчаан чогаалдарынга даянып, оларның мөзү-бүдүжүн хевирлеп тура, *эки – багай, буянныг – бак* деп чүүлдер дугайында билиглерин сайзырадыр, төрөөн чону база өске аймак кижилер чурттап турар чурту дээш чоргааралын оттуруп, тыва болгаш Россияның чоннарының культура база чечен чогаалын хүндүлөп билир кылдыр кижизитпишаан, өөреникчиниң мөзү-эстетиктиг дуржулгазын байыдар.

Личностуг (бот - тускайлан), метапредметтиг, эртемге хамаарыштыр шингээттинер туннелдер.

Личностуг (бот-тускайлан онзагайлыг) Оореникчилерге хевирлеттинген турар билиглер:

- Сагыш-сеткилди, бодалдарны илередиринге дылдын бай-байлаан, уран-чечен аргаларын чоптуг ажыглап билири.;
- Төрөөн дылын улаштыр оорениринге сонуггалын оттураары;
- Аас болгаш бижимел чугаага дылдын уран-чечен аргаларын чедимчелиг ажыглап билири.
- Бойдусту, ниитилел амыдыралын хайгаараарынга ундезилээш, материалистиг узел-бодал-биле чепсеглээри.

Оореникчилерге хевирлеттиниң болурунун билиглери:

- Төрөөн дылын сайзырадырынга. ону кадагалап арттыраарынга оореникчинин бот киржилгеги;

Метапредметтиг.

Регулятивтиг (углаар-баштаар)

Оореникчилернин чогуур деннепге билип алыр ужурлуг чуулдери:

- Ооренип турар эртемнин тема, болук аайы-биле кол сорулгаларын, утказын угаап билири;
- Башкынын удуртулгазы-биле бердинген даалгаларны кууседип ооренири;
- бот хыналданы, удур-дедир хыналданы кылып билири.
- Салдынган сорулгага дууштур кылыр ужурлуг ажылды планнап, хайгаарап, оон туннелинге чедеринин болдунар аргаларын тодарадып билирин ооредир.

- Сорулганы шын салып, ону чедип аларынын аргаларын дилеп , тып билирин ооредир.
- Ооренген чуулдерин сайгарып, болуктеп, деннеп, туннеп билиринге, оларнын иштинден кол болгаш чаа чугула чуулдерни тып, тайылбырлаарынга оореникчилерни чанчыктырар.

Оореникчилернин ооренип ап болур аргалары:

- Ооренген темазынга алган билиглерин туннеп болгаш унелеп билирин ботгандыраы;
- аас болгаш бижимел чугааны дылдын негелдери-биле чогуур уезинде практика кырынга оскертип болгаш ажыглап билири

Билиин ханыладырынга туннелдер (познавательные)

Оореникчилернин ооренип алыр ужурлуг билиглери:

- билиин ханыладырынга дууштур сорулганы салып билири;
- херек дыннадыгларны ангылаары; херек билиглерни дилеп-тывары;
- аас болгаш бижимел чугааны шын тургузуп билири;
- тургустунуп келген айтырыгларны тода, шын шиитпирлээр аргаларны дилеп-тывары;
- дыннаан, номчаан созуглелдеринден херек, кол чуулду тывары;
- берге айтырыгга шын харыыны дилеп-тывары.
- Чаа чувени билип алыр чуткул-сонуургалын улам сайзырадыр
- Словарьда, библиотека каталогтарында бар чугула медээлерни кылып, ону дилеп, шыгжап чанчыгары. Компьютерге ажылдап ооренири.
- Эштежип ажылдаарынга ооренир. Бодун ангы-ангы рольдарга кириштирер (удуртур, кууседир)
- Херек материалдарны дилеп, тып билири. (янзы-буру номнар, словарь, интернет)

Оореникчилернин ооренип ап болур аргалары:

- Библиотека болгаш Интернет дузазы-биле херек билиглерни тып, ажыглап билири;
- аас болгаш бижимел чугааны шын болгаш медерелдии-биле тургузуп билири;
- болушкуннарны логиктиг (бодамчалыг) сайгарылгага даянып, дамчыдып билири;
- алган медээлерни сайгарып, критикалап билири;

Коммуникативтиг

Оореникчилернин ооренип алыр билиглери:

- аас чугаага диологту ажыглап билири;
- ангы-ангы бодалдарны ооренип, сайгарып билири болгаш чангыс аай туннелге келиринге ооредири;
- бот - туружун болгаш бодалын быжыглап чанчыгары; ангы-ангы бодалдарны ооренип, сайгарып билири болгаш чангыс аай туннелге келиринге ооредири;
- удур-дедир хыналда уезинде бот-боттарынга дузаны уезинде чедирип, билири болгаш коммуникативтиг сорулгаларны шиитпирлээринге дылдын аргаларын чедимчелиг ажыглаары.

•

Программаның утказы

- «Номнуң өңнүктери» деп кичээлден дашкаар ажыл-чорудулгага планнаттынган программа 135 шакка планнаттынган. Программа 1-4 класстын оореникчилеринин назы-харынга дууштур тургустунган. Неделяда 1 шак. Программа ниитизи-биле ургуларның долгандыр турар хурээлел дугайында билиглерин делгемчидип, культуразын бедидип, дыл-домаан сайзыратпышаан, колдуунда янзы-бурү оюннар хевиринге эртер.

- Програма 135 шакка кордунген.
- 1 класс – 33 шак
- 2 класс – 34 шак
- 3 класс – 34 шак.
- 4 класс – 34 шак.

**Календарь- тематиктиг план.
1 класс**

№ п/п	Темазы	шагы	Эрттирер хуннери	
			План -биле	факт
1.	Щкола библиотеказынче экскурсия.	1	04.09.	
2.	Беседа « Номну чуден кылырыл?».	1	11.09.	
3.	Номну канчаар эдилээрил?	1	18.09.	
4.	А.Барто.Шүлүк «Өөренип кирдим».	1	25.09.	
5.	С.Сарыг – оол. Шулук « Алдын күс».	1	02.10.	
6.	Ш. Даржай Шүлүк « Берингир күс».	1	09.10.	
7.	О. Сувакпит.Шүлүк « Бойдус төлү».	1	16.10.	
8.	О.Сувакпит . Чечен чугаа « Шиижек оглу».	1	23.10.	
9.	Е.Танова Шулук « Кышкы ыржыгаш».	1	06.11.	
10.	Е.Танова Шүлүк « Чунгуда».	1	13.11.	
11.	Үлегер домактар.	1	20.11.	
12.	Дүрген чугаалар.	1	27.11.	
13.	Мерген чугаалар.	1	04.12.	
14.	Тыва тоолдар. Тыва улустун тоолу « Койгунак».	1	11.12.	
15.	Шагаа.	1	18.12.	
16.	Аваларга йөрээл. А.Даржай. Шүлүк « Ава»	1	25.12.	
17.	О.Сувакпит « Авайым»	1	15.01.	
18.	О.Саган – оол. Чечен чугаа « Тыва – мээн төрөөн чуртум».	1	22.01.	
19.	К.Сагды Шулук « Тывалар деп кымнарыл ол?».	1	29.01.	
20.	Шулук мөөрейи « Торөөн Тывам алгап тур мен,	1	05.02.	
21.	О.Сувакпит. Шүлүк « Бойдус төлү»	1	12.02.	
22.	З.Намзырай Шүлүк « Чазын».	1	26.02.	
23.	С.Таспай. Чечен чугаа « Дээлдиген».	1	04.03.	
24.	С.Хертек. Чечен чугаа «Үгү».	1	11..03.	
25.	О. Сувакпит. «Шулук « Аңнар ызы».	1	18.03.	
26.	О. Сувакпит.Шулук « Каттар ызы».	1	01.04.	
27.	IX. Тоолчургу чугаалар.	1	08.04.	
28.	Тоолчургу чугаа « Чадаана».	1	15.04.	
29.	Тоолчургу чугаа «Сут –Хөл».	1	22.04.	
30.	М.Өлзей – оол. « Шүүп каан божа».	1	29.04.	
31.	О.Сувакпит. Шүлүк « Байымны кор».	1	06.05.	
32.	С.Таспай. «Дээлдиген».	1	13.05.	
33.	Библиотекаже эскурсия.Оюн – кичээл.	1	20.05.	

Календарь- тематиктиг план.

2 класс

№ п/п	Темазы	шагы	Эртгирер хуннери	
			План -биле	факт
1.	Библиотекаже экскурсия.	1	07.09.	
2.	Беседа « Номну чуден кылырыл?».	1	14.09.	
3.	Номну канчаар эдилээрил?	1	21.09.	
4.	Е.Танова Эрес-оолдун школазы. « Кижиге өзер, кидис шөйлүр».	1	28.09.	
5.	Кус.Ш.Даржай .Шүлүк « Берингир күс».	1	05.10.	
6.	Е.Танова Эрес-оолдун школазы. « Бак кижинин чоруу баарда , кээрге дөрт»	1	12.10.	
7.	Е.Танова Эрес-оолдун школазы. Бардам кижиге бажын кагар».	1	19.10.	
8.	Е.Танова Эрес-оолдун школазы. « ...тура чокта күш чок».	1	26.10.	
9.	Е.Танова Эрес-оолдун школазы. « Эжинин бажында тевене корген».	1	08.11	
10.	Тыва дыл дугайында шүлүктөр. А. Уержаа» Ие дылым».	1	15.10.	
11.	Ч.Чан –оол Шүлүк « Суг».	1	22.11.	
12.	Тыва чурту. А.Хуурак. Шүлүк « Тыва»	1	29.11.	
13.	Библиотекаже аалдаашкын Журнал « Алдын кушкаш» биле база « Сылдычыгыш» солун – биле таныжары.	1	07.12.	
14.	А.Шоюн. Шулук « Харжыгаш».	1	14.12.	
15.	Чаа чыл байырлалы Чурук – биле чугаа.	1	21.12.	
16.	Ыры « Шивижигеш».	1	28.12.	
17.	Тыва чурту.А.Хуурак Шулук « Тыва».	1	11.01.	
18.	Куштарны камгаланар. Е.Танова Шулук « Бора хөкпеш».	1	18.01.	
19.	Тыва улустун аас чогаалы. Тывызыктар.	1	25.01.	
20.	Тыва улустун аас чогаалы. Дурген чугаалар.	1	01.02.	
21.	Тыва улустун аас чогаалы.Чеченнер чугаазы.	1	08.02.	
22.	. Тыва улустун аас чогаалы.Тыва улустун тоолу « Хунажык».	1	15.02.	
23.	Тыва улустун тоолу « Ирей,кадай биле алдын кушкаш».	1	22.02.	
24.	Шагаа оюннары..	1	29.02.	
25.	Е.Танова Шулук « Ава дугайында сөс».	1	07.03.	
26.	О.Сувакпит Шулук «Найыралды ырлажыылы».	1	14.03.	
27.	Л.Чадамба. Шулук « Аас – кежик найыралда»	1	21.03.	
28.	Л.Толстой. «Адазы болгаш оолдары».	1	04.04.	
29.	В.Бианки « Адыг оолдары».	1	11.04.	

30.	Е.Танова. Чечен чугаа « Мөге кижы каржы болбас».	1	18.04.	
31.	Е. Танова « Чеченмаа».	1	25.04.	
32.	В.Осеева «Оолдары бис».	1	02.05.	
33.	Ю.Кюнзегеш. Шулук « Ажыл».	1	16.05.	
34.	Туннел кичээл.	1	23.05.	

Календарь- тематиктиг план.

3 класс

№ п/п	Темазы.	шагы	Эрттирер хуннери	
			План - биле	факт
	Төрээн черим, торел чонум.	1 ш		
1.	Э. Кечил –оол. Шулук» Амгы Тывам».	1	02.09.	
	Хову, шынаа шаарарган, хорагай он кууарарган.	2 ш		
2.	О.Тун – оол. Шүлүк « Күзүн».	1	09.09.	
3.	С.Сурун – оол. Чолаачының оглу».	1	16.09.	
	Кижиге болуру чажындан.	5 ш		
4.	Е. Танова Чечен чугаа «Өнүктүр».	1	23.09.	
5.	.В.Эренчин. Шүлүк « Ийи өңүк».	1	30.09.	
6.	М.Эргеп. Чечен чугаа « Хараар – Коля».	1	07.10.	
7.	А.Шоюн. Шулук « Миниишкин».	1	14.10.	
8.	О. Биче – оол. Чечен чугаа « Алышкылар».	1	21.10.	
	Кижиге – бойдуштуң төлү	4 ш		
9.	А.Толстой. Шулук « Тыва дылым».	1	11.11.	
10.	О.Казырыкпай. Шүлүк «Артык сеткил ара дүжөр»	1	18.11.	
11.	М. Эргеп « Долуглуг болгулаар».	1	25.11.	
12.	М.Өлзей –оол « Сээнеп каан ая».	1	02.12.	
	Чылдын уелери. Кыш.	3 ш		
13.	М.Ундеш – оол. Шулук « Баштайгы хар».	1	09.12.	
14-15	К.Ушинский. Тоол « Хуулгаазын кыш». «	1	16.12.	
16.	М.Эргеп. Чечен чугаа « Ижээн аалдаашкынны».	1	23.12.	
	Улустун аас чогаалы.	8 ш		
17.	Тыва улустун тоолу « Эки бора аттыг Бапыыдай».	1	13.01.	
18.	Тибет тоол « Мактанькчы кускелер».	1	20.01.	
19.	Кыргыз улустун тоолу « Ашак болгаш күчүтөннер».	1	27.01.	
20.	Миф « Чылан хоранының тывылганы».	1	03.02.	
21.	Тоолчургу чугаалар « Тениң харын санаары», « Ак баштыг көжээ».	1	10.02.	
22.	Дурген чугаалар. Улегер домактар.	1	17.02.	
23.	Е.Танова.Шулук « Ава дугайында сөс».	1	24.02.	
24.	Авторлуг тоолдар. А.Ховалыг « Ай-кыс биле Алдын –Мерген».	1	02.03.	
	Чылдын уелери Час.	3 ш		
25.	Л.Чадамба « Час». «Часкы хунле» « Часкы сорук».	1	09.03.	
26.	Т.Саая.Чечен чугаа « Кызыл – Хөрек».	1	16.03.	
27.	Л.Чадамба.Чечен чугаа « Колхозчу ховуга».	1	23.03.	

	Баснялар.	2 ш		
28.	Ю.Кюнзегеш.Басня «Шартылаа биле Кымыскаяк».	1	06.04.	
29.	В. Шаравии. Басня « Ужурал».	1	13.04.	
	Чылдын уелери. Чай.	5 ш		
30.	С. Тамба. Шулук « Эрген».	1	20.04.	
31.	Е.Танова.Чечен чугаа « Найырал».	1	27.04.	
32.	Ш. Даржай Шулук « Дыштанылга».	1	04.05.	
33.	Оюн – кичээл.	1	11.05.	
34.	Туннел кичээл.	1	18.05.	

Календарь- тематиктиг план.

4 класс

№ п/п	Темазы	шагы	Эрттирер хуннери	
			План -биле	факт
1.	Школа библиотеказынче экскурсия.	1	05.09.	
	Төрэн чурт – Тыва чер. Тыва чон.	5 ш		
2.	О.Саган – оол. Чечен чугаа « Саян сыннарынын баарында».	1	12.09.	
3.	С.Сурун – оол. « Сеңээ алдар. Тыва Республика1».	1	19.09.	
4.	В. Серен –оол. Шулук « Тывам». М.Дуюнгур. Шулук «Тывам».	1	26.09.	
5.	С Сарыг – оол. «Алдан дургун».	1	03.10.	
6.	Орхон –Енисей тураскаалдарында бижимелдер».	1	10.10.	
	Школа. Эш – өөр. Эп – найырал.	3 ш		
7.	А.Даржай. Шулук « Чаштар дээрге кымнарыл ол?	1	17.10.	
8.	Ч.Чап. Чечен чугаа « Элдептиг тывыш»..	1	24.10.	
9.	О.Сувакпит . Шулук « Өңнүк».	1	07.11.	
	Амыдырал. Куш – ажыл.	5 ш		
10.	О.Сувакпит. Шулук «Чуртталганын унези». С.Таспай. Шулук « Ажылдын күжү».	1	14.11.	
11.	Тоолчургу чугаа « Арзылаң мөге».	1	21.11.	
12.	С.Сарыг –оол. « Сиген шөлүнге».(романдан үзүндү).	1	28.11.	
	Кижиге болгаш бойдус.	5 ш.		
13.	С.Сурун – оол. « Шериг-оолдун олчазы».(романдан узунду).	1	05.12.	
14.	С.Сурун – оол. «Уутгунмас тоорук».(романдан узунду).	1	12.12.	
15.	Ч.Чулдум . Чечен чугаа « Чернин кежи».	1	19.12.	
16.	Чогаадыг « Кым болур мен?».	1	26.12.	
17.	.Суур библиотеказынче экскурсия.	1	09.01.	
	Тыва улустун аас чогаалы.	11 ш		
18.	Тыва улустун тоолу « Арзылан – Мерген».	1	16.01.	
19.	Тыва улустун тоолу « Ашак болгаш эзир».	1	23.01.	
20.	Тыва улустун тоолу «Күске».	1	30.01.	
21.	Мифтер. « Ыт чуге ээрер болганыл».	1	06.02.	
22.	Миф « Дузадилээн адыг».	1	13.02.	
23.	Миф « Часкы».	1	20.02.	
24.	Тоолчургу чугаа «Кум – Суу».	1	27.02.	
25.	Тоолчургу чугаа «Бүдүү билир кадай».	1	05.03.	
26.	А.Щоюн « Тып көрүңерем, уруглар».	1	12.03.	
27.	Тывызыктар. Улегер домактар.	1	19.03.	
28.	Дүрген чугаалар.	1	02.04.	
	Кижиге болгаш бойдус.	5 ш		
29.	С.Таспай. Чечен чугаа « Эң-не үнелиг эргине».	1	09.04.	

30.	М.Кужугет Шулук « Хемчигештин хомудалы».	1	16.04.	
31.	С.Комбу .Шулук « Эжеш куштар хоюспаңар».	1	23.04.	
32.	С.Сурун – оол. « Эзирик» (үзүндү)	1	30.04.	
33.	К. Аракчаа. Чечен чугаа « Сыынак».	1	07.05.	
34.	Түңнел кичээл.	1	14.05.	

Планнаттыг түннелдер (ФКӨС-түң негеледелери-биле):

Предметтиг түннелдер (предметные):

- тыва дылдың теориялыг билиглери;
- төрөөн чериниң төөгүзү;
- тыва дылдың тывылганы;
- тыва дылдың адырларынга янзы-бүрү интеллектуалдыг оюннарның билиглери (лексика, фонетика, грамматика)

Бот-тускайлаң түннелдер:

- мөзү-шынары бедик, бот-сайзыраңгай чогаадыкчы кылдыр ажылдап өөрөнгени;
- ада-өгбезиниң төөгүзүн, чаагай чаңчылдарын билип чоруур кылдыр хевирлээри;
- тыва чоннуң, күрүнениң төлээзи кылдыр санап, ооң улусчу ужурларын сагып, салгап кижизидери;
- төрөөн чуртунга, ие дылынга, чонунга хумагалыг, ынак болур;
- бодунуң үзел-бодалын бот-тодарадып, бот-углап, бот-сайзырадып билир;
- чаа билиглер шиңгээдип алырын медреселдиги-биле угаап билир;
- патриотчу тура-соруктуг, күш-ажылга ынак, эртем-билигже чүткүлдүг, кадык амыдыралдыг болур.

Метапредметтиг түннелдер:

- чүге өөренириниң сорулгаларын билип, ону янзы-бүрү аргалар-биле чедип алырын билир;
- чидиг айтырыгларны чогаадыкчы арга-биле дилеп тывары;
- кылыр чүүлүн сорулгазының аайы-биле күүседип, планнап, доозуп билир;
- өөрөнгөн чүүлдерин системажыдып билир;
- янзы-бүрү медээ алыр чүүлдерни тып билири (словарьлар, номнар, интернет четкизинде сайтылар, энциклопедиялар, библиотека, картотека, номчулга залы...)
- кижиги бүрүзүнүң бодалын дыңнап, чөпшээрежиң, эдип билири;
- коллективтиг ажылдажылга үезинде кылыр чүүлүн хуваап, демнежиң, юодунуң үлүүн кирип, бот-боттарын хынажып билири;
- тыва дылдың өске эртемнер-биле холбаалыын болгаш ооң ужур-утказын билири;
- тыва дылга хамаарышкан билиглерин билдигиң ажыглап, бедик чугаа культуралыг болур.

Литература.

1. Алдын кушкаш. Тыванын ном ундурер чери Кызыл 2002 ч.
2. « Алдын кушкаш» уругларга журнал.
3. Класстан дашкаар номчулга ному .1 класс. Тыванын ном ундурер чери Кызыл 1998.ч.
4. Класстан дашкаар номчулга ному .2 класс. Тыванын ном ундурер чери Кызыл 2002 ч.
5. Класстан дашкаар номчулга ному .3 класс. Тыванын ном ундурер чери Кызыл 2005.ч.
6. Класстан дашкаар номчулга ному 4 класс. Тыванын ном ундурер чери Кызыл 2006.ч. Сувакпит, О.
- 7.Матпаадыр
8. Сылдысчыгаш солун.
- 9..Тыва уругларга шүлүк чогаалы / О. Сувакпит // Улуг-Хем. – 2001. – № 2-3. – Ар. 262-269. .
10. Тыва уруглар чогаалы Тыванын ном ундурер чери. Кызыл1996. (1-ги.2-и кезээ).
11. Интернет - ресурс.